

Învățarea experiențială constituie procesul de asimilare a informațiilor prin experiențe anterioare. Activitatea de însușire a unei noi cunoștințe se câștigă prin trăirea directă, de către cel ce învață, a unor experiențe bazate pe cele anterioare.

BIBLIOGRAFIE

1. CERGHIT, I. *Metode de învățământ*. Iași: Polirom, 2006.
2. CIOLAN, L. *Învățarea integrată*. Iași: Polirom, 2008.
3. CUCOȘ, C. *Pedagogie*. Iași: Polirom, 2000.
4. *Curriculum național. Învățământ primar*. Aprobabil prin Ordinul MECC nr. 1124 din 20.07.2018.
5. *Ghid de implementare a curriculumului pentru învățământul primar*. Chișinău: Lyceum, 2018.
6. NEACȘU, I. *Introducere în psihologia educației și a dezvoltării*. Iași: POLIROM, 2010.

TEHNOLOGII DE FORMARE-DEZVOLTARE COMPLEXĂ A COMPETENȚELOR MUZICALE GENERALE ȘI VOCAL-INTERPRETATIVE ALE ELEVILOR ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL GENERAL

*Mariana Vacarciuc, dr., conf. univ.
UPS „Ion Creangă” din Chișinău*

CZU: 37.016.46:784

Abstract

This article presents the importance and possibilities of complex training of general musical and vocal-interpretive skills of students in general education. The author describes work technologies that, once being implemented in educational practice, enable the students to acquire skills to harmoniously handle the activity of their voice apparatus, hands and all voluntary body movements. Thus, the artistic measure creation technology is presented.

Key-words: voice, voice apparatus, movement, vocal-interpretive, musical skills, artistic measure.

La etapa actuală, pentru realizarea Curricula *Educației Muzicale* în învățământul general [1, 2], unele aspecte din didactica EM necesită a fi completate. În acest sens, este absolut necesar de a se pune accent pe tehnologiile de lucru, care să faciliteze procesul de formare-dezvoltare *complexă* a competențelor muzicale generale și vocal-interpretative ale elevilor. Astfel, cadrul didactic trebuie, neapărat, să identifice și să dezvolte toate predispozițiile lor creative, inclusiv cele muzicale, dinamicitatea intelectuală și emoțională la ei, și să dezvăluie toate posibilitățile de autoperfecțiune. Deschiderea copiilor pentru arta muzicală în condițiile învățământului general are loc, în mare parte, prin activități de cânt și audiere a muzicii, la acestea adăugându-se mișcările muzical-ritmice și jocul muzical-didactic [4]. Realizarea tuturor formelor de inițiere muzicală menționate implică activitatea aparatului vocal și, de aceea, în practica educațională trebuie să fie implementate unele tehnologii specifice, scopul principal al cărora să-l constituie (mai ales în primii ani de școlarizare) educarea scrutătoare a vocii, identificarea și formarea treptată a timbrului natural și, în baza acestora – dezvoltarea complexă a tuturor predispozițiilor / aptitudinilor muzicale [3] cu care este înzestrat copilul de la naștere.

Aparatul vocal poate fi considerat drept un aparat de „mișcare” cu un sistem mioelasic / neuromuscular complex, ce posedă o sensibilitate și plasticitate aparte. Mișcările aparatului vocal (în special – articularea), împreună cu mișcările mâinilor (mai ales – al peneului) prezintă, atât în cânt, cât și în vorbire, așa-numitul „nucleu motric al emoțiilor”, care constituie un gest / mișcare, nu doar a mâinii, ci și, în mod deosebit, al emoțiilor la fel ca și vocea, care generează nu doar sunete, ci și exprimă stări de spirit. Un mijloc de expresivitate în cânt și vorbire o constituie și articulația (pronunția), produsă de mișcările buzelor, a cavității bucale și a bărbiei.

Atunci, când mișcările mâinilor coordonează armonios cu aparatul vocal (articulatoriu), se obține aparent un sistem nou mai complicat și, totodată, mai perfect. Mișcările trebuie să fie precise, libere, relaxate, estetice, executate ușor și cu plăcere. În acest sens, este binevenită instituirea unui sistem special de exerciții inițiat pe baza unor mișcări simple, executabile fără dificultăți, iar următoarele – să nu se deosebească mult de cele precedente. Un asemenea algoritm de acțiuni constituie o primă secvență a tehnologiilor de formare complexă a competențelor muzicale generale și vocal-interpretative ale elevilor. În continuare, cadrul didactic trebuie să adopte algoritmi, la construcția cărora să respecte o formă muzicală precisă [5, 6], incluzând tehnologii de *formare-dezvoltare*, nu doar a *vocii* elevilor, ci și a simțului *modal, metro-ritmic* și a *formeii muzicale*.

Pentru formarea la elevi a deprinderilor de gestionare conștientă și coordonare corectă în mod armonios, a activității aparatului vocal, a mâinilor și a tuturor mișcărilor voluntare ale corpului, trebuie să fie respectată ordinea secvențelor din tehnologiile proiectate / elaborate în acest sens. Momentul central din cadrul tuturor acestor activități este grija pentru *funcționarea perfectă a aparatului vocal* al elevilor, dar al cadrului didactic. Anume acest moment în raport cu metodică tradițională a cântului oferă o posibilitate mult mai eficientă de identificare și dezvoltare a competențelor muzicale ale elevilor. Astfel, cadrul didactic trebuie să ia o atitudine foarte serioasă față de competențele sale profesionale în ceea ce privește problemele de canto și formarea propriei voci. În aceeași ordine de idei, ținem să menționăm importanța extrem de mare a cunoașterii de către pedagog a anatomiei / structurii / fiziologiei și specificului de funcționare a aparatului vocal al subiecților educației, la vârste diferite, informându-se din surse și date științifice de domeniu dintre cele mai recente.

Este cunoscut faptul că tehnica vocală este determinată, în cea mai mare măsură, de tehnica *articulării*. Din această perspectivă, s-a elaborat o serie de tehnici pentru degajare în procesul emisiei sonore (vocale), pentru adoptare a formeii și expresivității articulării. Acestea permit majorității elevilor să identifice mai bine propriul potențial vocal și să-și stăpânească vocea într-o manieră de cânt academic. Astfel, la procesul de emisie sonoră (vocală) participă în mod activ, prin coordonare reciprocă, toate mecanismele și organele aparatului vocal – *respirația, laringele, rezonatorii și articulația*.

Achiziționarea deprinderilor de modelare mixtă a vocii în timpul cântului influențează benefic și dezvoltarea abilităților de vorbire. Pe de altă parte, cele din urmă influențează procesul de formare a deprinderilor de cânt, prin includerea în lista mijloacelor de formare-dezvoltare a vocii, a exercițiilor speciale de vorbire, măsurare / tactare artistică, executare a minirecitativelor și declamărilor / scandărilor în grupuri mari și mici a diverselor texte literare.

Tehnologia de formare complexă a competențelor muzicale generale și vocal-interpretative propuse prevede o serie de tipuri de mișcări artistice, pentru aplicare în cadrul activităților corale:

- măsurarea / tactarea artistică;
- lucrul după un algoritm special de formare a vocii, a competențelor vocal-interpretative și a muzicalității;
- gesturi vocal-modale;
- declamarea cu gesticulare;
- mișcări auxiliare (ajutătoare) în procesul de lucru vocal asupra cântecului;
- căutarea / identificarea mișcărilor expresive în timpul audițiilor muzicii.

Primele trei (3) tipuri de mișcări artistice poartă caracter *didactic*, fiind reglementate strict, și necesitând precizie la executare, iar următoarele trei (3) sunt de natură *creativă*, constituind forme improvizatorice și având conținuturi cu sarcini libere de ordin emoțional. Toate aceste tipuri de activități sunt legate între ele la nivel metodologic și contribuie la formarea complexă a competențelor muzicale în baza dezvoltării *culturii vocal-verbale*.

În continuare, exemplificăm o tehnologie de formare complexă a competențelor muzicale generale și vocal-interpretative pe baza *măsurării / tactării artistice*, în cadrul activităților corale. Lucrul asupra formării la elevi a vocii / competențelor de interpretare vocală în manieră academică este bine să se înceapă cu valorificarea abilităților verbale ale elevilor, care, atât la ei, cât și la cadrele didactice, dețin întâietate față de cele vocal-interpretative. Elevilor le este mai simplu să conștientizeze și execute exerciții *metro-ritmice*, decât să reproducă intonațional relațiile de înălțime dintre sunetele / treptele modului major și / sau minor (*Dur / moll*) și, de aceea, prin măsurarea/ tactarea artistică va avea loc pregătirea vocii, a auzului și a aparatului locomotor al lor, pentru ca apoi să se treacă la executarea sarcinii ce reprezintă pentru ei dificultăți (reproducerea prin intonare vocală a relațiilor de înălțimi dintre sunetele muzicale). Astfel, măsurarea / tactarea artistică va contribui la formarea-dezvoltarea *simțului metro-ritmic* pe cale naturală și, totodată – la formarea *simțului modal*, deoarece ambele au o bază psihofiziologică comună: precum un sunet instabil tinde spre cel stabil, așa și timpul slab tinde spre timpul tare în măsurile conexe.

Pentru realizarea exercițiilor de măsurare / tactare artistică, cadrul didactic trebuie, la început, să-i familiarizeze pe elevi cu o serie de acțiuni, pe care ei vor urma să le execute doar la apelul adresat lor pentru fiecare dintre mișcărilor prevăzute. Astfel, la apelul numit „Pregătiți!”, elevii se vor așeza pe scaune cu piciorul drept pus peste cel stâng, iar pe genunchiul drept – mâinile: dreapta, cu palma în sus, și stânga, cu palma în jos, peste cea dreaptă (în formă de X). La următorul apel – „Începem!”, elevii vor trebui să marcheze timpul tare, cu lovitura palmei drepte în palma stângă, iar timpul slab – cu atingerea degetelor drepte de la mâna stângă de către vârful tuturor degetelor adunate într-un punct al mâinii drepte (în aceeași poziție a mâinilor). Astfel, într-o măsură metrică, palmele reprezintă aria timpului tare, iar vârful degetelor – aria timpului slab. În continuare, la apelul „Începem!”, palma mâinii drepte puțin se va ridica deasupra genunchiului, pentru a-i oferi posibilitate și mâinii stângi să fie pusă în mișcare (să fie ridicată puțin deasupra genunchiului).

La demonstrarea timpului tare, mâna dreaptă se va mișca de la umăr, iar la cel slab – doar cu poneul, după care, la finele unei măsurii, se va ridica la nivelul ochilor – poziție inițială pentru o nouă mișcare / următoarea măsură. Toate mișcărilor trebuie să fie executate lin, mâna și poneul fiind flexibile și libere, iar cotul – la nivelul umărului.

Fiecare pereche de mișcări – (1) lovitura palmelor la timpul tare și (2) atingerea vârfulor degetelor la timpul slab reprezintă o măsură binară simplă – 2/4 și poate fi ilustrată printr-o imagine grafică, în care să se observe urmele mișcării mâinilor (Figura 1).

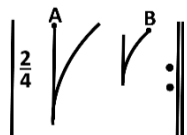
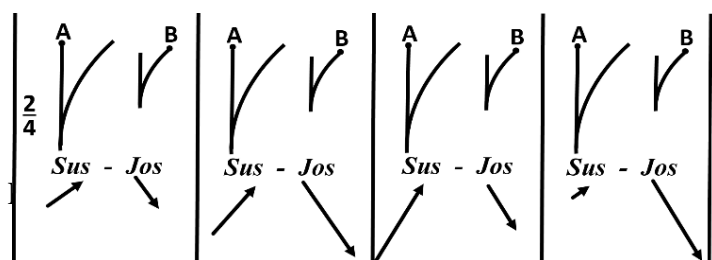


Figura 1. Măsurare / tactare artistică

După modelul grafic prezentat în Figura 1, poate fi realizat un poster, care va servi drept resursă didactică (intuitivă) pentru lucrul în cadrul activității de măsurare / tactare artistică.

Mișcarea inițială a mâinii drepte – gestul „respirație” (început din poziția „Pregătiți!” și direcționat spre punctul „A”), nu se ia în calcul, la fel ca și coborârea mâinii (drepte) după finisarea timpului slab – punctul „B”, atunci când el este ultimul într-o formulă metro-ritmică.

Cadrul didactic trebuie să urmărească atent ca mișcarea pentru timpul slab să fie executată de către elevi până la sfârșit – să ajungă în punctul „B” fără abrupere și / sau înainte de vreme. În acest sens, este binevenit de a se menține pentru un moment poziția degetelor adunate de la mâna dreaptă în punctul „B” (sus), pentru a fi posibil de verificat calitatea executării (depline) a timpului slab. Acest lucru este deosebit de important să fie realizat atunci, când se execută consecutiv patru (4) măsuri, ceea ce constituie o propoziție muzicală. Aici, artistismul constă nu doar în plasticitatea și coregrafia mișcării mâinilor, dar, în mod deosebit, în faptul că, concomitent cu mișcărilor respective, elevii mai pot și rosti expresiv cuvinte-antonieme, glisând vocea în ascendență și descendență (Figura 2).



Săgețile înserate sub cuvintele-antonieme indică direcția glisării vocii pe vocalele lor – „u” și „o”. Aceste vocale trebuie să fie „întinse” / „prelungite” cu atât mai mult, cu cât mai aproape se va ajunge de măsura a treia, unde este, de regulă, culminația. În corespundere cu forma de patru măsuri, prima este *expoziția*, a doua – *dezvoltarea*, a treia – *culminația* și a patra – *final*.

Pentru clarificarea mai amplă ale acestor momente, cadrul didactic poate încuraja elevii să rostească expresiv, în locul cuvintelor-antonieme, un catren, cu executarea analogică a mișcărilor de măsurare / tactare artistică și accentuare a primei vocale din fiecare vers (Figura 3).

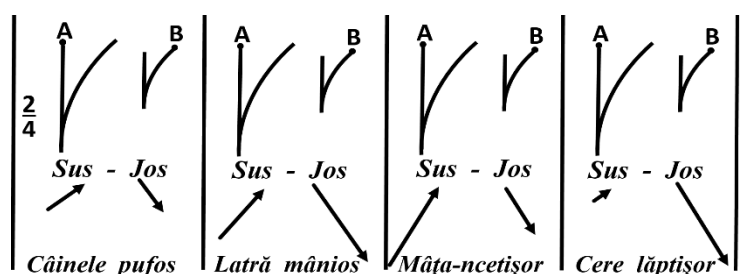


Figura 3. Măsurarea / tactarea artistică sincronizată cu rostirea expresivă a unui catren

La realizarea acestui exercițiu se va atrage atenția asupra faptului că, datorită formei unice de patru măsuri în ambele exemple (Figura1, Figura 2), intonațiile catrenului coincid cu cele ale cuvintelor-antonieme. În acest sens, ținem să amintim ideea susținută de savantul B. Asafiev, potrivit căreia intonația muzicală melodică provine de la cea verbală / articulată [5, 7].

Este foarte important ca la fiecare timp tare, pe vocala accentuată a antonimului, cavitatea bucală să fie „profund” deschisă, lăsându-se cât mai jos bărbia. Astfel, sunetul vocii și, totodată,

fața vor deveni expresive. De acest lucru elevii se pot convinge, privindu-se în oglindă în momentul executării sarcinii date și, astfel, se va putea omite lipsa de conștientizare a legăturii dintre accentul pus pe vocală și poziția cavității bucale în acel moment. Atunci când acest raport nu se vizualizează, apare riscul de a nu fi conștientizat și, astfel, măsurarea / tactarea încetează a mai fi artistică și își pierde sensul.

Ținem să menționăm că exercițiile descrise contribuie la formarea nu doar a simțului metro-ritmic, ci și la formarea-dezvoltarea vocii, a competențelor vocal-interpretative. În exercițiul din Figura 2 sunt propuse antonime monosilabice și, astfel, fiecărui timp îi revine un sunet prelung, care poate fi înregistrat cu notă / durata de *pătrime*:



Cuvintele-antonime pot fi și din două silabe ca, spre exemplu, *ta-re – în-cet*.

În asemenea cazuri, pentru fiecare timp al măsurii îi va reveni câte două sunete cu durate de *optimi*, care, la rândul lor, vor fi înregistrate cu semnele grafice respective – note optimi:



Măsurarea / tactarea artistică poate fi realizată în orice măsură (binară sau ternară, simplă sau compusă), folosindu-se cuvinte-antonime cu număr diferit de silabe. Pot fi și cuvinte, în care accentul să cadă pe timpul slab, și atunci se va trece la măsurarea / tactarea artistică a formulelor metro-ritmice cu anacruze. Asemenea activități facilitează formarea la elevi a conștientizării duratelor muzicale nu în mod abstract, ci în legătură cu *perceperea muzicală vie a metrului și ritmului*.

După ce se va obține un nivel de executare precisă, adecvată și estetică a mișcărilor, se poate trece la exerciții de randomizare a lor. În acest sens, este util de a se aplica, în cadrul măsurării / tactării artistice, opriri subite, tempo progresiv și regresiv (*ritenuto*, *accelerando*), prelungiri / întinderi / rețineri a timpilor (*fermato*) pe anumite vocale: „u”, „o”, „a”. Prin practicarea frecventă ale acestor tehnici de lucru, elevii se vor deprinde să fie permanent atenți și concentrați, li se va forma și dezvolta reacția imediată la oricare mișcare a profesorului-dirijor – la schimbările apărute subit în gesturile mâinilor lui.

După o perioadă de exersări sistematice a măsurării / tactării artistice, mâinile elevilor vor deveni mai plastice și mult mai ”vorbitoare” și ”cântătoare”. În continuare, se va insista și urmări ca mișcărilor lor, împreună cu intonația vocii, să exprime idei personale / originale preconceptuate și imaginile ascunse ale cuvintelor-antonime. Astfel, va avea loc diversificarea activității respective și, în cele din urmă, se va atinge la un nivel nou de performanță – *improvizarea*.

Sensul profund al măsurării / tactării artistice constă în *corespunderea / coordonarea fină* și întotdeauna *emoțională* a mișcărilor executate cu mâinile și a sunetului emis de aparatul vocal (voce). Astfel, *corespunderea / coordonarea fină și emoțională* constituie categorii *estetice* și, pentru ca acestea să fie desăvârșite, mișcărilor mâinilor și activitatea aparatului vocal trebuie să *coincidă / sincronizeze* perfect între ele. Performanțele respective pot fi atinse doar prin *relaxarea* maximă a întregului sistem muscular – aspect deosebit de important în formarea deprinderilor de executare liberă a tuturor mișcărilor / acțiunilor și dirijarea conștientă a lor.

BIBLIOGRAFIE

1. *Curriculum Național. Învățământ primar*. Chișinău, 2018.
2. *Curriculum la disciplina Educație muzicală clasele V-VIII* (aprobat prin ordinal MECC nr. 906 din 17 iulie 2019). Chișinău, 2019.
3. ТЕРЛОВ, В. *Психология aptitudinilor muzicale*. București, 1961.
4. VACARCIUC, M. *Didactica educației muzicale*. Chișinău: Garomont-Studio, 2015.
5. АСАФБЕВ, Б. В. *Музыкальная форма как процесс*. Ленинград: Музыка, 1971.
6. МЕДУШЕВСКИЙ В. *Интонационная форма музыки*. Москва: Композитор, 1993.
7. РЫБКИНА Т. В. *Музыкальное восприятие: пластические образы ритмо-интонации в свете учения Б. Асафьева*. (Диссертации на соискание ученой степени кандидата искусствоведения). Магнитогорск, 2004.

ASPECTE ALE PROIECTĂRII ȘI IMPLIMENTĂRII ACTIVITĂȚILOR EXTRACURRICULARE AFERENTE DISCIPLINELOR EDUCAȚIE PLASTICĂ ȘI EDUCAȚIE TEHNOLOGICĂ ÎN CICLUL PRIMAR

Moldovean Tatiana, gr. did. II
Centrul de Creație Tehnică, DGETS, sec. Buiucani, Chișinău
Vitcovschii Ala, dr., conf. univ,
UPS „Ion Creangă” din Chișinău

CZU: 373.3.036:741+37.035.3

Abstract

The complexity of the educational process the multitude of finalities that targets on them, but also the diversity of students' interests and needs, requires the use of a wide range of instructive-educational activities in order to comprehensively develop of the personality. In the 21st century, the development of the concepts of formal and non-formal education has allowed the recognition of the equivalent status of school and extracurricular educational activity with that of formal education from the perspective of equal contribution to the child's personality development and social integration. The extracurricular activities related to the disciplines of plastic education and technological education in the primary cycle, carried out in the student's free time do not change a system of values, contradict the curricular education, but complete it, making it more attractive and effective for students.

Key-words: extracurricular activities, planning, implementation, teaching strategies, extracurricular educational activity, plastic education, technological education.

Evoluția conceptelor de educație formală și non-formală ale secolului XXI se află din ce în ce mai frecvent în centrul discursului educațional internațional. Complexitatea procesului de învățământ, multitudinea finalităților de pe care acesta le vizează, dar și diversitatea intereselor și nevoilor elevilor, necesită utilizarea unei game variate de activități instructiv-educative în vederea dezvoltării comprehensive a personalității. Curriculumul formal nu poate singur acoperi diversitatea necesităților umane.

În plan european, inițiativa promovării activității educative școlare și extrașcolare aparține Consiliului Europei prin Comitetul de Miniștri, care și-a concretizat demersurile în recomandările adresate în acest domeniu statelor UE. Cel mai relevant document, în acest sens, îl constituie Recomandarea din 30 aprilie 2003, care menționează direcțiile de acțiune referitoare la recunoașterea statutului echivalent al activității educative școlare și extrașcolare cu cel al educației formale din perspectiva contribuției egale la dezvoltarea personalității copilului și a integrării lui sociale [5].

Complexitatea finalităților educaționale impune îmbinarea activităților curriculare cu cele extracurriculare. Aceste finalități, în plan autohton, sunt urmărite prin *Profilul absolventului*